

مرکز آموزش عالی امام خمینی (ره) سلماس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران

مدرس

یوسف بابازاده

تبیین اهم مفاهیم کلیدی تربیت (فصل ۸)

نیمسال دوم ۹۹-۹۸

مفاهیم کلیدی تربیت

❖ مفاهیم کلیدی عام (گروه اول): حیات طیبه ، نظام معیار اسلامی ،

هویت ، جامعه صالح

❖ مفاهیم کلیدی خاص (گروه دوم): فرآیند تعاملی ، زمینه سازی ،

مربی ، مربی ، هدایت ، کسب شایستگی

مفاهیم کلیدی عام (گروه اول): حیات طیبه

✓ **حیات طیبه:** حیات طیبه وضع مطلوب زندگی بشر در همه ابعاد و مراتب، بر اساس نظام

معیار ربوبی است که تحقق آن باعث دستیابی به غایت زندگی یعنی قرب الی الله خواهد

شد.

مفاهیم کلیدی عام (گروه اول): نظام معیار اسلامی

مقصود از این نظام، مجموعه‌ای منسجم از مبانی و ارزش‌های برگرفته از منابع معتبر دین حق (اسلام) و یا متناسب با آن هاست که پذیرش این مجموعه و رعایت عملی آن در همه ابعاد و شؤون زندگی وجه تمایز اساسی حیات طیبه از زندگی رایج غیردینی (سکولار) محسوب می‌شود.

البته نظام معیار اسلامی به لحاظ فردی در مصادیق انسان کامل (و در نمونه اعلاش پیامبر اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع)) تجلی عینی و عملی می‌یابد و در بعد اجتماعی، نیز جامعه صالح اسلامی با محوریت و رهبری نظام امامت، مظهر تحقق نظام معیار اسلامی است.

مفاهیم کلیدی عام (گروه اول): هویت

- ▶ هویت به طور کلی بر آیند تعامل اختیاری آدمی با مجموعه‌ای از عوامل و موانع مؤثر بر وجود اوست که در قالب ترکیبی از بینش‌ها، باورها، گرایش‌ها، تصمیمات، اعمال مداوم (فردی و جمعی) و آثار تدریجی آن‌ها به تدریج در درون خود فرد شکل می‌گیرد.
- ▶ در تعبیر قرآنی از هویت به “شاکله” یاد می‌شود

مفاهیم کلیدی عام (گروه اول): جامعه ی صالح

حیات طیبه در نگرش اسلامی تنها در بُعد فردی زندگی و رابطه فردی و شخصی انسان با خداوند و نظام معیار ربوبی خلاصه نمی شود بلکه بُعد دیگر مهم حیات طیبه، بعد اجتماعی این نوع زندگانی است که در مفهوم «جامعه صالح» تجلی می یابد.

جامعه صالح در نگرش اسلامی، اجتماعی است بر روی نمودن به خدا در حالت تسلیم و رضا استوار می شود نه بر روابط نژادی، خویشاوندی یا قبیله ای و نه روابط انتفاعی و ستمگرانه یا روابط قراردادی، که رویکرد استخدای دارد و بر منافع های یک طرف یا دو طرف قرارداد متکی است.

مفاهیم کلیدی عام (گروه اول): موقعیت

منظور از موقعیت، نسبت مشخص، پویا، قابل درک و تغییری (توسط خود و دیگران) است که حاصل تعامل پیوسته انسان – به منزله عنصری آگاه، آزاد و دارای اختیار – با خداوند و گستره‌ای از جهان هستی (خود، طبیعت و جامعه) در محضر خداوند متعال است.

مفاهیم کلیدی خاص (گروه دوم): تعامل

فرایند تربیت (عمل زمینه‌ساز تکوین و تحول اختیاری هویت انسان) را باید تعاملی (کنش و واکنشی دوسویه) بین دو قطب فعال – مریان و متریان – به شمار آورد که در آن، علاوه بر ایجاد مقتضیات و برداشتن موانع (امر ضروری مورد تأکید مریان)، لازم است حضور فعال متریان را در این حرکت و کوشش اختیاری ایشان برای استفاده مناسب از این زمینه‌سازی مورد ملاحظه قرار داد، که این امر عمل دوسویه متریان و مریان را برای موفقیت فرایند تربیت ایجاب می‌نماید

مفاهیم کلیدی خاص (گروه دوم): مریبان

مریبان: مجموعه‌ای از افراد نسبتاً رش‌دیافته، دلسوز و خیرخواهی که به لحاظ کسب شایستگی‌های فردی و جمعی و تحقق مراتب قابل توجهی از حیات طیبه در وجود خویش، مسئولیت سنگین کمک به هدایت دیگران و زمینه سازی برای رشد و تحول وجودی افراد دیگر را در راستای شکل‌گیری و پیشرفت مداوم جامعه صالح بر عهده گرفته اند.

مفاهیم کلیدی خاص (گروه دوم): متربیان

متربیان: افرادی که مخاطبان اصلی فرایند دوسویه تربیت‌اند و از استعداد و توانایی بالقوه برای حرکت آگاهانه و اختیاری به سوی مراتب کمال برخوردارند، ولی در حال حاضر شایستگی‌های لازم را جهت درک و بهبود موقعیت خود و دیگران ندارند، لذا به راهنمایی و مساعدت دیگران در این زمینه و در راستای تکوین و تعالی پیوسته هویت خویش نیازمندند.

مفاهیم کلیدی خاص (گروه دوم): زمینه سازی

زمینه سازی: طراحی و اجرای مجموعه ای از تدابیر و اعمال هماهنگ، سنجیده و عمدی، از سوی مربیان، در قالب ایجاد مقتضیات و رفع و دفع موانع تکوین و تحول شایسته هویت متربیان را، با توجه به لزوم حرکت اختیاری و آگاهانه متربیان، باید تنها نوعی تمهید مقدمات مناسب برای این حرکت در نظر گرفت که از سوی مربیان و متولیان فرایند تربیت، به منزله زمینه لازم (و نه شرط لازم و کافی) تشخیص داده شده اند.

مفاهیم کلیدی خاص (گروه دوم): هدایت

هدایت: جهت‌دهی حرکت آگاهانه و اختیاری افراد جامعه است در مسیر دستیابی به هر نوع کمال شایسته‌ای که بتواند در راستای غایت زندگی انسان (قرب‌الی‌الله) و مراتب مختلف آن قرار گیرد.

البته در نگرش اسلامی هدایت دارای دو وجه ارائه طریق (راهنمایی مقصد حرکت و نشان دادن طریق رسیدن به آن مقصد) و رساندن به مطلوب (کمک برای حرکت آگاهانه و اختیاری در راه رسیدن به مقصد) است.

مفاهیم کلیدی خاص (گروه دوم): آماده شدن

آماده شدن: تحقق همه ابعاد و مراتب حیات طیبه، بر وجود آمادگی در افراد جامعه برای انتخاب و التزام آگاهانه و اختیاری نظام معیار اسلامی و کسب شایستگی‌های فردی و جمعی لازم جهت درک و اصلاح موقعیت خود و دیگران براین مبنا، استوار است. زمینه‌سازی برای تکوین و تعالی پیوسته هویت فردی و جمعی متربیان، مهم‌ترین نقش را در این گونه آماده‌سازی و آماده شدن فرد و جامعه برای تحقق آگاهانه و اختیاری حیات طیبه در همه مراتب و ابعاد برعهده دارد.

مفاهیم کلیدی خاص (گروه دوم): کسب شایستگی

مفهوم کسب شایستگی، ناظر به عمل آگاهانه و اختیاری متربیان طی فرایند مستمر تربیت است که ایشان در زمینه‌های معرفتی، انگیزشی، ارادی و عملی فراهم شده از سوی مربیان برای تکوین و تعالی پیوسته هویت فردی و جمعی خویش در راستای شکل‌گیری و پیشرفت جامعه صالح انجام می‌دهند

ویژگی های روند کسب شایستگی های فردی و جمعی در فرایند تربیت

ویژگی های روند کسب شایستگی های فردی و جمعی در فرایند تربیت

► موقعیت محور

► تربی محور (برخلاف زمینه سازی که نقش اصلی در آن برعهده مربی است

► مداوم (توجه به روند مستمر تکوین و تعالی هویت و شکل گیری و پیشرفت جامعه صالح)

► آگاهانه و ارادی (متناسب با سطح رشد و آمادگی متربیان)

► تکیه بر نظام معیار اسلامی

اندیشیدن از اوصاف خردمندان به شمار می آید (آل عمران آیه های ۱۹۰ و ۱۹۱)

«با آرزوی موفقیت و شادکامی برای تمامی دانشجویان عزیز و گرامی»

بابازاده

از توجه شما دانشجویان عزیز سپاسگزارم

